

küldött Isztambulba, a Központi Cionista Levéltárban Izraelben, dosszié S26/1190 a/b.

38. Rafi (Friedl) Ben-Shalom: „...weil wir leben wolten.” Moreshet Archives, D. 2:88, 6. dok.

39. Weissmandel rabbi valamikor 1944 áprilisában figyelmeztette Freudigert és a magyar zsidóság vezetőit, hogy Németország, Magyarország és Szlovákia vasúti igazgatóságai egyezményt kötöttek nagyszámú tehervagonnak Magyarországra való küldéséről deportálási célokra. Weissmandel ezt az információt a szlovák vasutak egyik náciellenes tisztviselőjétől kapta. Weissmandel az ún. auschwitzji jegyzőkönyvek egy példányát is elküldte Freudigernak. Fleischmannhoz hasonlóan Weissmandel is deportálták 1944 őszén, egész családjával együtt, de ő leugrott a deportálóvonatról. A háború után Brooklynban telepedett le, ahol 1957-ben halt meg szívrohamban. A szlovák és a magyar zsidóság katasztrófájáról, a magyar zsidó vezetőkkel folytatott tárgyalásairól szóló beszámolóját és felhívásait a szabad világ zsidó vezetőihez, lásd még *A mélységből* (Min Hametzar) c. munkáját, Emunah, New York, 1960, 252. o. Lásd még Rothkirchen, *i. m.*, XXVI. és XLI.

40. *Der Kastner-Bericht*, 82. o.

41. A levél teljes szövegét, melyet egy barlangban írtak Lvov közelében 1944-ben, a 39. napon pészah (a zsidó húsvét) után, lásd Rothkirchen, *i. m.*, 237–243. o. Egy hasonló, 1944. július 16-i levél német szövegét lásd Yad Vashem Archives, M-20/47.

42. Ebben a kódrendszerben például „Ella” jelentette Fleischmann vagy Szlovákiát; „Miklós” és „Hagar” – Magyarországot; „Willy” – Wislicenyt; „Roshe” – Hitlert; „Kuschta” – Törökországot és „Ziwiah” – Lengyelországot.

43. Fleischmann németül írta jelentéseit és leveleit. Sok megtalálható a Yad Vashem levéltárban Jeruzsálemben az M-20/93. dossziészám alatt.

44. Yad Vashem Levéltár, M-20/93.

45. *Uo.*

46. *Uo.*

47. Yad Vashem Levéltár, dossziészám M-20, idézi *Documents of Destruction. Germany and Jewry, 1933–1945*. Szerk.: Raul Hilberg. Quadrangle Books, Chicago, 1971, 192. o.

48. Lásd például a következő, „Budapest, 1943. augusztus 23.” és „1943. szeptember” keltezésű jelentéseket a Gettóhatcosok Kibucában (Beit Lohamei Hagetaotban), Yitzhak Katsnelson Institute, Izrael, dossziészám G1054/5, G1054/3. A zsidó körökből származó értesüléseken kívül is tudniuk kellett a magyar hivatalnokoknak – magyar rendőri jelentésekből – a Szlovákiában folyó zsidóüldözésről. Lásd Maria Schmidt: „The Destruction of Slovakian Jews as Reflected in Hungarian Police Reports.” In: *Studies on the Holocaust in Hungary*. Szerk.: Randolph L. Braham. Institute for Holocaust Studies of the City University of New York, New York, 1990. 164–174. o.

49. Mr. Teicholz Lengyelország Lvovi (Lemberg) körzetéből származik. Túlélte a háborút, és végül New Yorkban telepedett le.

50. Személyes közlés, 1971. június 28.

51. Lásd például Ben-Shalom: „... weil wir leben wollten.” Kibővített, héber nyelvű változata ugyanettől a szerzőtől, *Neevaknu le' Maan he' Haim* (Harcoltunk az életünkért.) Givat Haviva, Moreshet, 1977, 223. o. Lásd még Zvi Goldfarb: „On »Hehalutz« Resistance in Hungary.” In: *Extermination and Resistance*. Kibbutz Lohamei Hagetaot, 1958, 1:162–172. o. További részleteket a *haluc* tevékenységéről lásd a 29. fejezetben.